

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

✦ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ✦

องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด
อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือนักคิดท้องถิ่น หรือครุภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกันจะมีมากมายในหลายด้าน แล้วแต่งานที่ทำนปฏิบัติจนบังเกิดผล เป็นผู้ที่มิ่วชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเ้าระบบ ขอบคั้นหาความจริง ข้างตั้งเกิดและนำสิ่งทีพบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงสามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลการดำเนินงานและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในองค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาดให้คงอยู่ในท้องถิ่นและสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป

กองค์การศึกษ องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

สารบัญ

ไว้๑๑

หน้า

• ด้านเกษตรกรรม	1
• ด้านศิลปกรรม	2
• ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา	3 - 4
• ด้านแพทย์แผนไทย	5
• ด้านหัตถกรรม	6
• ด้านอุตสาหกรรม	7

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านเกษตรกรรม”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม
IQ gardan ปลุกผักไร้ดินไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics)

2. สถานที่ตั้ง
เลขที่ 164 หมู่ที่ 1 ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอพานะชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ
093-418-7682
061-196-6370

4. ช่องทางการติดต่อ
Facebook : สาวเมืองบังไฟโก้แดงโมทวน

5. ชื่อผู้ประสาน
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

6. การดำเนินงาน

นางเยาวภาต์ พรหมทาญ ปลุกผักไร้ดินไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics) เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดินแต่ใช้น้ำที่มีธาตุอาหารพืชละลายอยู่ หรือ การปลูกพืชในสารละลายธาตุอาหารพืชทดแทน ซึ่งนับเป็นวิธีการใหม่ในการปลูกพืช ซึ่งได้รับความสนใจจากชาวบ้าน กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และประชาชนทั่วไปทั้งในเขตพื้นที่และนอกพื้นที่ เข้ามาศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องอยู่เป็นประจำ

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านศิลปกรรม”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

สืบสานวัฒนธรรม คณะกลองยาวขวัญใจวัยรุ่น

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 326 หมู่ที่ 9 ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอมาหาชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

062-165-3133

4. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : ไก่ แสงจันทร์

5. ชื่อผู้ประสาน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

6. การดำเนินงาน

คณะกลองยาวขวัญใจวัยรุ่น ยังคงมีการอนุรักษ์ไว้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการรับงานแสดงในวงประเพณีบุญบั้งไฟ หรือ ไผ่โสภาต่างๆ มีการบรรเลงเพลงกลองยาวในแบบดั้งเดิม มีการตีกลองแบบไลดโฟน เพื่อความสนุกสนาน ใช้กำปั้น ศอก เข่า ศรีษะ ในการตีกลองจนเป็นเอกลักษณ์ ให้ชาวบ้านเยาวชนเด็กรุ่นใหม่ได้สืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนต่อไป

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

สืบสานวัฒนธรรม ต่อยบั้งไฟสามอันตราย

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 258 หมู่ที่ 4 ตำบลฟ้าหยาด

อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

089-717-6295

4. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : ทีมงานสามอันตราย

5. ชื่อผู้ประสาน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

6. การดำเนินงาน

“ช่างน้อย” เป็นผู้มีควมรู้และความเชี่ยวชาญในการทำบั้งไฟ โดยเริ่มเรียนรู้การทำบั้งไฟจากคนรุ่นก่อน และสั่งสมประสบการณ์มาอย่างยาวนาน สามารถพัฒนาฝีมือจนเป็นที่ยอมรับในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง สามารถทำบั้งไฟได้หลากหลายขนาดตั้งแต่บั้งไฟขนาดเล็กไปจนถึง “บั้งไฟแสน” ช่างน้อยประกอบอาชีพทำบั้งไฟจำหน่าย โดยรับทำตามความต้องการของลูกค้าทั้งในชุมชนและต่างพื้นที่ มีการจัดตั้งทีมงานต่อยบั้งไฟ สามอันตราย เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการได้ในช่วงเทศกาลบุญบั้งไฟ และมีผลงานเข้าร่วมการแข่งขันประเพณีบุญบั้งไฟในหลายพื้นที่ ได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพและความสวยงามของบั้งไฟ

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

“ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงฟ้าหยาดพัฒนา

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 67 หมู่ที่ 1 ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

092-387-3219

4. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : นางสุวรรณา ศีลาพล

5. ชื่อผู้ประสาน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

6. การดำเนินงาน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงฟ้าหยาดพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้มาลัยข้าวตอก มีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาหาความรู้ดูงานเป็นประจำ โดยมี นางสุวรรณา ศีลาพล และชาวบ้านฟ้าหยาดเป็นวิทยากรคอยให้ความรู้ วิธีการทำมาลัยข้าวตอกทุกขั้นตอนแก่ผู้ที่สนใจ มาลัยข้าวตอกเป็นสัญลักษณ์แห่งบ้านฟ้าหยาด มีเพียงหนึ่งเดียวในโลก ได้ขึ้นเป็น “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในปี 2558” สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล ซึ่งปัจจุบัน มาลัยข้าวตอก กลายเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการแพทย์ไทย”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

นายแพทย์ หมอนวดแบบโบราณหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 100 หมู่ที่ 3 ตำบลฟ้าหยาด

อำเภอพานะชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

085-303-0026

4. ชื่อผู้ประสาน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

5. การดำเนินงาน

นายแพทย์ คำแถม เป็นหมอนวดแบบโบราณหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการรักษาแบบแพทย์แผนโบราณ โดยใช้หมัดนางดำบุกเสก สรรพคุณนวดแก้ปวดตามร่างกาย คลายเส้น เอ็นจับเส้น เส้นยึด เส้นตึง แก้อาการปวดข้อศอก ข้อมือ ข้อเท้า หรือใช้รักษาแผลสด ซึ่งในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์และยังมีการใช้วิธีนี้ในการรักษาโรคอยู่

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านหัตถกรรม”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม

แม่หม่อม เครื่องประดับจากเศษผ้า

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 151 หมู่ที่ 9 บ้านฟ้าหยาด ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอพานะชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

097-068-5044

4. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : มาลัยข้าวตอก ดอกไม้ผ้าไหม โคมไฟจักรสาน

5. ชื่อผู้ประสาน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

6. การดำเนินงาน

นางมะลิวัลย์ ยืนสุข นำเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บของอุตสาหกรรมแฟชั่น มาออกแบบเป็นงานHandmade การสร้างสรรค์เครื่องประดับจากเศษ นำมาประดิษฐ์เป็น เข็มกลัดกสิบับ กิ๊บติดผม ลำห้วยตามงานเทศกาล ทำให้ชุมชนหรือกลุ่มเยาวชนมีรายได้เสริมจากงานฝีมือ เพิ่มคุณค่าให้กับวัสดุเหลือใช้ และเป็นแนวคิดที่ช่วยลดปริมาณขยะ และสร้างคุณค่าใหม่ให้กับเศษผ้า

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านอุตสาหกรรม”

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม
แม่ต๋อยปลาส้ม

2. สถานที่ตั้ง
เลขที่ 192 หมู่ที่ 6 บ้านโนนธาตุ ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร 35130

3. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ
093-075-6445

4. ช่องทางการติดต่อ
Facebook : แม่ต๋อยปลาส้ม

5. ชื่อผู้ประสาน
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

6. การดำเนินงาน

นางพัชรินทร์ ชิตะพงษ์ อีกหนึ่งตัวอย่างของภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดความรู้ด้านการแปรรูปอาหารจากรุ่นสู่รุ่น โดยนำปลาสดจากแม่น้ำชี ทั้งปลาดุกเล็กและปลาดุกใหญ่ มาผ่านกระบวนการแปรรูปเป็น “ปลาส้ม” เพื่อเพิ่มมูลค่าและยืดอายุการเก็บรักษา จุดเด่นของปลาส้มแม่ต๋อย คือการคัดเลือกปลาสดใหม่ และเน้นปลาดุกใหญ่ซึ่งทำได้ยาก เช่น ปลาดุกใหญ่ ปลาเนื้ออ่อน ปลาตะเพียนหางแดง และปลาปาก ซึ่งมีรสชาติอร่อย เนื้อแน่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในช่วงเทศกาลผลิตภัณท์จะได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะมีการจำหน่ายผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเข้าถึงลูกค้าได้กว้างขวางยิ่งขึ้น สร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืน

บทสรุป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสรรพวิชาความรู้ที่ชุมชนใช้แก้ปัญหาหรือจรรโลงชีวิตของเขาไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่มี การสั่งสม มีการประยุกต์ใช้มายาวนานหรือชุมชนรับมาจากภายนอก ล้วนแต่เป็นความรู้ที่ผ่านการ พิสูจน์ว่าเข้ากันได้กับวิถีชีวิตด้านอื่นๆ ของชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นความรู้สาธารณะที่ คนส่วนใหญ่สามารถนำไปใช้ได้ หากภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานจำเป็นต้องมี ศักยภาพในการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จะต้องมีภูมิคุ้มกันทางปัญญาของตนเอง คือ การพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่นให้ มีอิสรภาพทางการคิด มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถวิเคราะห์ พัฒนาแบบใหม่ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของภูมิปัญญาของตนเองและสิ่งที่นำเข้ามาจากภายนอก เพื่อเลือกประยุกต์ใช้อย่างชาญฉลาด และมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่รอด อย่างยั่งยืนทั้งปัจจุบันและอนาคต

